

château du **Haut-Koenigsbourg**

Bien plus qu'un monument

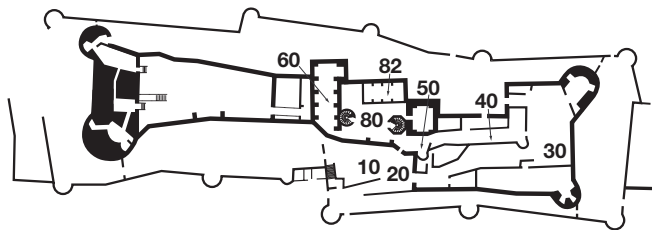

Historia

Från Staufersläktet tills idag

Det var troligtvis hertigen av Schwaben, **Fredrik II av Hohenstaufen**, kallad den enögde, som upptäckte den strategiska och betydelsefulla **bergskammen Stophanberg** (755 m), som sträcker sig från väst till öst och som nästan vinkelrätt störtar ner mot slätten nedanför. Borgen omnämns tidigast på 1100-talet. Denna bergsklippa låg vid korsningen av två viktiga handelsvägar. Från syd till norr gick spannmåls- och vinvägen och från öst till väst salt- och silvervägen. Efter att den kommit i **Habsburgarnas** händer gavs borgen bort till släkten **Tierstein** som en förläning. Familjen Tierstein lät den då förstörda fästningen bygga upp igen, samt installerade ett nytt försvarssystem mot artilleri. Under det 30-åriga kriget lyckades **Hauptmann Philipp von Lichtenau** hålla ut i över en månad mot svenskarnas anfall, men till slut blev borgen ändå plundrad och satt i brand. Sedan låg den öde i över 250 år.

1865 blev den tillsammans med den närliggande skogen staden **Schlettstadts (=Sélestat) egendom**, som 1899 skänkte den ovanligt väl bevarade ruinen till den tyske kejsaren **Wilhelm II av Hohenzollern** (Elsass stod sedan 1871 under tysk förvaltning). Mellan 1900 och 1908 lät **Wilhelm II** arkitekten **Bodo Ehard** restaurera Hoh-Königsburg. Man fortsatte med uppköp av samlingar och avslutande restaureringsarbeten fram till 1918. Genom **Versaillesföredraget** (1919) blev den tyska kronans besittningar Frankrikes egendom och så även Hoh-Königsburg.

Numreringen på planen motsvarar den i texten samt guidningen med hjälp av hörlurarna.

Rundvandringen

Ingången

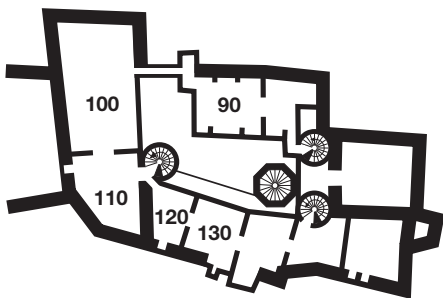
När man gått igenom **ingångsporten -10-**, som bär familjen Tiersteins vapensköld, ser man till höger en relativt smal och restaurerad ringmur från 1400-talet och till vänster det sydliga återuppbyggda borghuset från 1100-talet på sin klippa. Genom att passera **fallgrinden -20-** beträder man den **yttre borggården -30-**, där det finns de stall och byggnader till höger, som säkerställde borgens självständighet. I mitten ser vi kopian av en brunn från 1400-talet, vars original står i Egisheim.

Det enda tillträdet till själva borgen får man via östra tornet och sedan uppför en **trappliknande stig -40-**, som skyddas med hjälp av skottgluggar i muren. Detta tvingade angriparen att under beskjutning rycka fram längs utsidan av muren. Porten och vindbryggan över vallgraven var de sista hindren man fick övervinna för att nå den inre borggården med dess tre borghus.

Den inre borggården

Den livsviktiga och 62 meter djupa **brunnen -50-** befastes, så att den vid ett artillerianfall fortfarande skulle kunna försörja de belägrade med rent vatten. Galleriet under det sydliga borghuset leder till **förrådskammaren -60-**, vars längd motsvarar borgklippans hela bredd.

På **gården -80-** rekonstruerades de sydliga trögallerierna på de kvarvarande bärstenarna i väggen. **Köksutrymmen -82-** med en diskho och två eldstäder i det nordliga borghuset var fortfarande välbevarade före restaureringen. Trappan i det månghörniga trapphuset leder upp till borgtornet (kärnan) samt till den norra och södra spiraltrappan, med vilkas hjälp man når borghusens rum.

Andra våningen

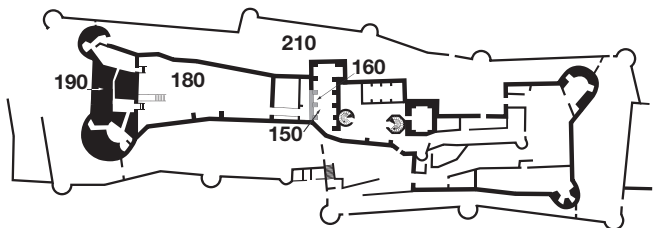
På andra våningen i **det norra borghuset -90-** bidrar träpanelen till en bättre värmeisolering. Fönsterbänkarna, som är inbyggda i fönsternischerna, möjliggjorde, att man kunde utnyttja dagsljuset bättre. Ugnen består av två gjutjärnsplattor, som hittades vid utgrävningarna.

I **det västliga borghuset -100-** antyder riksörnen och olika vapensköldar i kejsarsalens tak den politiska betydelsen av detta rum. Väggmålningarna är av Leo Schnug. I slutet på rummet, som även kallas festsal, avslöjar en läktare rummets ursprungliga höjd. Möblerna i **det lothringiska rummet -110-** härstammar från Lothringen. De var en gåva till kejsaren av befolkningen i denna provins.

Därifrån når man kapellets läktare i **södra borghuset -130-**. De angränsande bostadsutrymmen, som vetter mot söder och är det mest påkostade, har egna avträden. Dessa rum ligger i fil efter varandra, och man kan dels gå genom dem eller gå in i varje enskilt rum från det yttre galleriet. Vid återuppbyggnaden av den gula kakelugnen användes kopior, som tillverkades efter originalkaklet som hittades vid utgrävningarna.

Första våningen

Via en spiraltrappa kommer man till den nedre våningen, som har likadan rumsuppdelning som övervåningen. Därefter går man in i **kapellet -120-** med sin läktare. Galleröppningen i dörren möjliggjorde att tjänstefolket kunde delta i gudstjänsten utifrån. Bakom kapellet ligger salen för **jakttroféerna -150-**. I **vapensalen -160-** finns en kopia av en storslagen kakelugn av glaserad grön keramik med sittbänk. Hällebarder, svärd, armborst och harnesk finns också att beskåda.

En vindbrygga leder över den vallgrav, som avskiljer det västliga **borghuset från trädgården -180-**. Fönster- och dörröppningarna i muren berättar om de byggnader, som stod där, innan trädgården inrättades på 1500-talet.

Det stora bålverket

Bergskammen gjorde det möjligt för angripare att närma sig med sina kanoner västerifrån. Denna svaga punkt skulle det stora **bålverket -190-** utjämna. I det monumentala sydtornet bjuder öppningen på en underbar utsikt över låglandet och Vogeserna och från det **norra tornet** upptäcker man två borgar på de närliggande höjderna, nämligen Ortenberg och Frankenburg. Man kan också se dalgången, där **handelstransporterna** drog igenom. På plattformen finns det kopior av kanoner, som visar artilleriets utveckling från 1400 till 1600-talet.

Vägen ner leder oss genom kasematterna¹. Sedan når man via en modern trappa **den nordliga försvarsgården -210-**. Den begränsas till vänster av ringmuren med den övertäckta skyttegången och till höger av klippan, som bär muren till den inre trädgården. Härifrån kan man se tre avträden och avloppet från det medeltida köket. En stödpelare byggdes längre bort för att stötta borghuset och borgtornet (kärnan), som båda visade sprickbildningar. Efter några steg kan man beundra borgtornet, som revs på 1500-talet till en höjd på ca 10-12 meter, men restaurerades i början av 1900-talet till sin forna resning.

Smedjan, som man ser till höger i yttre borggården, inrättades 1905 för restaurationsändamål.

¹ **Kasematt** - är ett skyddat, ofta med valv försett rum i en fästning där soldaterna uppehöll sig och där ammunition och kanoner förvarades.

| Arkitekturen

En symbol för den germanska makten

Det mäktiga intrycket, som Hoh-Königsburg förmedlar, beror dels på borgens utsträckning över en yta på 1,5 hektar och dels på de jättestora sandstensskikt, som berget är uppbyggt av. Tre stora epoker har präglat borgens tillblivelse. Från 1100-talet till första hälften av 1400-talet delade flera invånare borgen.

Från och med 1479 anpassades borgen till **modern artillerikrigsföring** med en yttre mur längs stupets kant, som hindrade fienden att placera artilleripjäser nära borgen. Det byggdes också en artilleriplattform och försvarstorn med tjocka murar, som skulle kunna **motstå beskjutning**. Även borghusen förändrades tidsenligt med rektangulära fönster, burspråk m.m. I början av 1900-talet, när borgen hade varit förfallen i mer än två och ett halvt århundrade, försökte man att återskapa den så som den såg ut på 1400-talet. Tack vare att ruinen var relativt välbevarad, kunde den byggnadsminnesförklaras år 1862.

Arkitekten Bodo Ehardt, en entusiastisk medeltidsspecialist och expert på fästningar, genomförde restaureringen av Hoh-Königsburg på ett vetenskapligt och metodiskt sätt. Kring år 1900 nådde den fortfarande bevarade muren delvis upp till de nedåtriktade skottgluggarna, ur vilka man kunde hålla kokande vatten eller hett beck vid anfall. Även valven var vid sina ställen fortfarande intakta. Därför kunde Bodo Ehardt restaurera salarna från 1400- och 1500-talet till sina forna storlekar.

Endast några av de övre våningarna och taket var arkitekten tvungen att återskapa. Denna verklighetstroga rekonstruktion gav anledning till talrika kontroverser om till exempel antalet övertäckta försvarsgångar och om tornets höjd. Dock är Hoh-Königsburg idag en representant för borgarkitekturen från 1400- och 1500-talet i södra delen av Rhendalen.

Restaureringen

Hela anläggningen är resultatet av ett noggrant utfört restaureringsarbetet som arkitekten **Bodo Ebhardt** i början av 1900-talet genomförde efter anvisning av kejsar **Wilhelm II von Hohenzollern**. Syftet var inte att göra borgen till ett kejsarligt residens utan till ett medeltidsmuseum. Wilhelm II ville också återupprätta borgen som en symbol för det nyuppståndna kejsarriket och för att lyfta fram det germanska förflutna i Alsace.

Restaureringsarbetet grundade sig på en exakt uppmätning av ruinen som gjordes av Bodo Ebhardt. Mätningarna kompletterades med en fotografisk inventering och dessutom med mycket detaljerade arkeologiska, historiska och arkitektoniska studier, som samtidigt tog hänsyn till de romanska spåren, vilka fortfarande kunde skönjas.

Också genom att besöka ett stort antal borgar i Europa skaffade Ebhardt sig ett omfattande arbetsunderlag. Med hjälp av allt detta skapade han en restaurationsplan, som han presenterade för Wilhelm II. Kejsaren gav sitt samtycke och besökte årligen byggplatsen för att se hur arbetet fortskred, dock ville han inte att festsalens övervåningen skulle restaureras. Genom detta fick den större rymd. Takens lutningsvinkel, den stora användningen av takpannor och arkitektens rekonstruktion av en väderkvarn istället av en handkvarn kritiserades däremot.

Inredningen och vapnen inskaffades i början av 1900-talet för att illustrera **livet och utvecklingen av vapnen** mellan sen medeltid och det 30-åriga kriget (1618-1648). De få kopiorna, bland annat två kistor och en kamin, skänktes till borgen för att ge besökaren ett så verklighetstroget intryck som möjligt.

Kompletterande litteratur :

LE HAUT-KŒNIGSBOURG - Roger Lehni - Ouest France/CNMHS 1996

LE HAUT-KŒNIGSBOURG - Éditions Schnell et Steiner GmbH Regensburg 1994

HAUT-KŒNIGSBOURG - Connaissance des Arts, Hors série n° 88 1996

LE HAUT-KŒNIGSBOURG MYTHES ET RÉALITÉ

L. Baridon et N. Pintors - CNMHS/CNRS éditions 1998

HAUT-KŒNIGSBOURG - M. Waechter et V. Noto Campanella - Éditions Pierron 1999

Château du Haut-Kœnigsbourg

F-67600 Orschwiller

tél. +33 (0)3 69 33 25 00

fax +33 (0)3 69 33 25 01

haut-koenigsbourg@bas-rhin.fr

www.haut-koenigsbourg.fr

ALSACE

CONSEIL DÉPARTEMENTAL
BAS-RHIN